

PELLO Revonniemi

Sähköpylvään perustuskuoppien konekaivun valvonta
kivikautisen asuinpaikan läheisyydessä
17-18.10.2016

Oy Sigillum Ab
Niko Anttiroiko

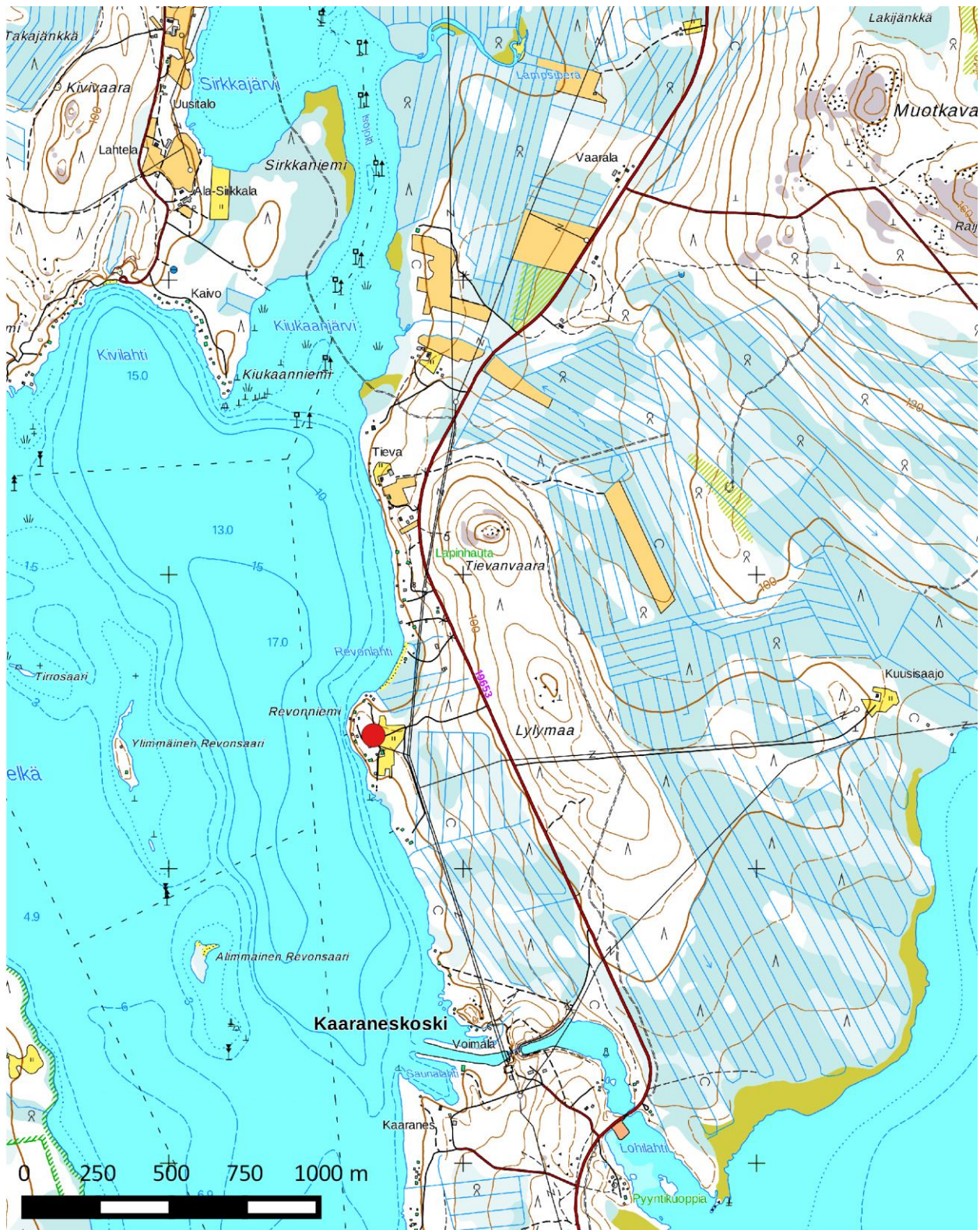
Tiivistelmä

Pellon Revonniemessä tehtiin kaivutöiden arkeologista valvontaa, koska Revonniemen kivikautisen asuinpaikan läheisyydessä tehtiin sähkölinjan pylväiden uusimiseen liittyviä kaivutöitä. Tutkimuksessa valvottiin yhteensä viiden pylvään perustuskaivantojen kaivutyöt, sekä mitattiin keskikoordinaatit alueella sijaitseville kahdelle hiilimiilulle. Valvonnan yhteydessä yhden sähköpylvään perustuskaivannosta löydettiin kaksi kvartsia. Muut neljä kaivantoa olivat löydöttömiä. Tutkimuksen tilasi Tornionlaakson sähkö oy ja suoritti Oy Sigillum Ab:ltä 17-18.10.2016.

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuksen laji:	Arkeologinen valvonta
Tutkimuslaitos:	Oy Sigillum Ab
Tutkija:	FM Niko Anttiroiko
Kaivausapulainen:	Fil. yo. Esa Haataja
Kenttätöaika:	17.-18.10.2016
Tutkimuksen tilaaja:	Tornionlaakson sähkö oy
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston arkisto, Helsinki
Raportin kopiot:	Tornionlaakson sähkö oy
Kunta:	Pello
Kohde:	Revonniemi
MJ. rek.nro:	854010022
Tyyppi:	asuinpaikat
Ajoitus:	kivikautinen
Kohteen koordinaatit (ETRS-TM35FIN):	P: 7395464 I : 385691
Peruskartta:	2632 06 Sirkkakoski
Löydöt:	KM 41125 kvartsia
Aiemmat löydöt:	KM 13216:1-2 pohjalainen kirves, liuskeveitsi KM 25695 kiviesineen katkelma, kvartsia
Kuvat:	SKDG 201608:1-14
Aiemmat tutkimukset:	1954 Tarkastus. Aarni Erä-Esko 1984 inventointi. Markku Korteniemi

Peruskarttaote

Peruskarttaote 1:20 000. Revonniemen sijainti on merkitty karttaan punaisella pisteellä. Peruskartta © Maanmittauslaitos.

Sisällysluettelo

Sisällys

Tiivistelmä.....	2
Arkisto- ja rekisteritiedot.....	3
Peruskarttaote.....	4
Sisällysluettelo.....	5
1. Johdanto.....	6
2. Tutkimusalue ja aiemmat tutkimukset.....	6
2.1. Kohteen sijainti ja topografia	6
1.2. Tutkimushistoria.....	7
3. Tutkimusmenetelmät.....	8
4. Havainnot.....	9
4.1. Kaivanto 1.....	9
4.2. Kaivanto 2.....	9
4.3. Kaivanto 3.....	11
4.4. Kaivanto 4.....	12
4.5. Kaivanto 5.....	13
4.6. Hiilimiilut.....	14
Yhteenveto.....	16
Lähteet.....	17
Kuvaluettelo.....	18

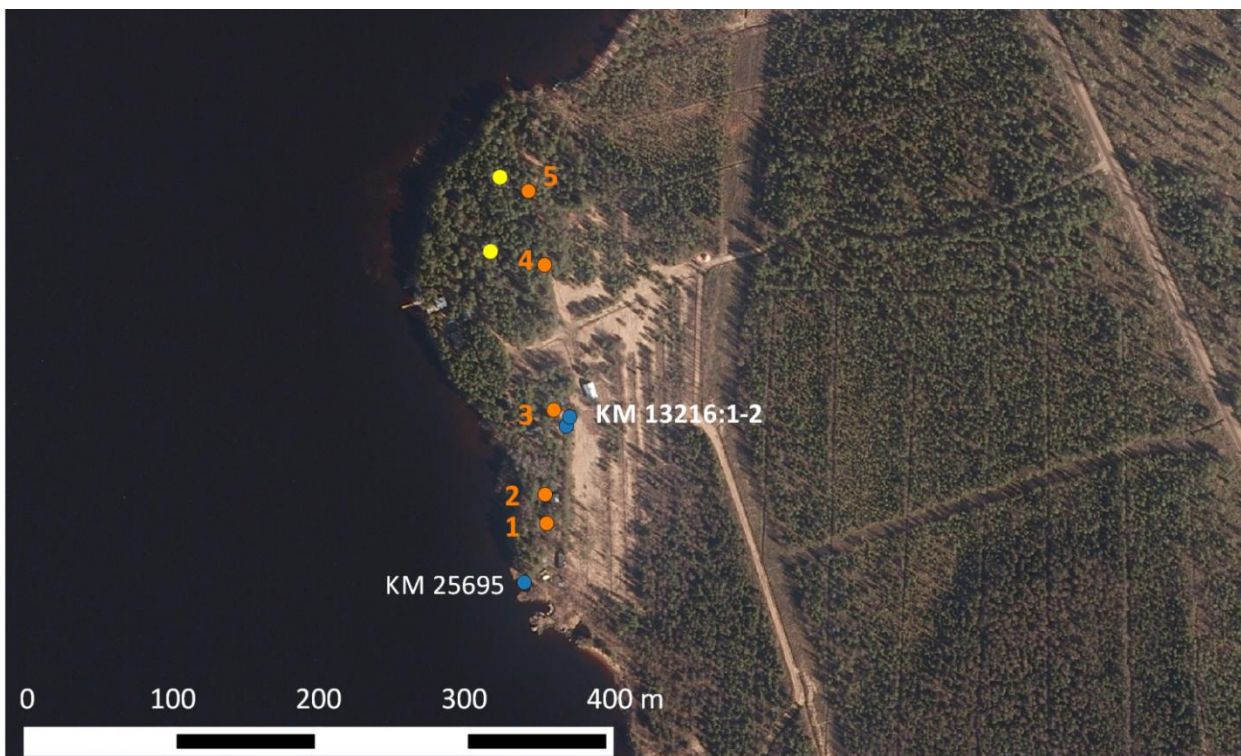
1. Johdanto

Sigillum oy valvoi Pellossa viiden sähköpylvään perustuskaivantojen konekaivun Revonniemen kivikautisen asuinpaikan läheisyydessä. Alueella suoritettiin sähköverkon rakennustöitä Tornionlaakson sähkö oy:n toimesta, missä yhteydessä vanhoja pylväitä vaihdettiin uusiin. Vaihdeavista pylväistä kolme sijaitsi Revonniemestä löytyneiden kiviesineiden löytöpaikkojen läheisyydessä ja kaksi noin 200 metriä kivikautisista löytöpaikoista pohjoiseen lähellä Revonniemen hiilimiiluja. Valvonnan tilasi Tornionlaakson sähkö oy. Urakoitsijana toimi Veljekset Toivanen oy, joka suoritti sähköpylväiden uusimiseen liittyvät kaivutyöt Revonniemessä 17.10.2016. Kaivutyön arkeologisen valvonnan suorittivat tutkija FM Niko Anttiroiko ja kaivausapulainen fil. yo. Esa Haataja.

2. Tutkimusalue ja aiemmat tutkimukset

2.1. Kohteen sijainti ja topografia

Revonniemi sijaitsee Miekojärven itärannalla järven pohjoisosassa. Revonniemi on muodoltaan melko lyhyt ja leveä niemeke. Revonniemi on korkeimmilta kohdiltaan noin kuusi metriä Miekojärven pinnan yläpuolella, eli noin 83 m mpy (N2000). Asuinpaikan ajoituksen pelkän rannankorkeuden perusteella on haastavaa, koska kohde sijaitsee lähellä nykyistä rantaa. Markku Korteniemen vuoden 1984 inventoinnissa saamien tietojen mukaan asutus Revonniemessä on perustettu 1920-luvulla, mutta inventoinnin aikaan niemi oli jo jäänyt kesämökkikäyttöön. Ennen 1920-lukua Revonniemessä on kuitenkin ollut mahdollisesti 1805 – 1807 toimineeseen Kaaraneksen masuuniin liittyvää toimintaa. Masuunin tarpeisiin liittyvät todennäköisesti Revonniemessä sijaitsevat hiilimiilut ja potaskankeittopaikka, sekä mahdollisesti tervahauta ja muutamat esinelöydöt (mm. suurikokoinen rauta-avain sekä vanhoja tiiliä) (ks. Korteniemi 1984:335-340). Revonniemen alueesta suuri osa on ollut raivattuna pelloiksi, jotka ovat jääneet viljelyksestä ja ovat vähitellen metsittymässä.

Ortoilmakuva Revonniemestä. Kuvaan on merkitty oransseilla pisteillä nyt valvottujen kaivantojen sijainti ja numero. Aiemmat löytöpaikat on merkitty kuvaan sinisillä ja hiilimiilut keltaisilla pisteillä. Löytöjen sijaintitieto perustuu Korteniemen inventointiraporttiin (1984). Kaivantojen ja hiilimiilujen sijainti perustuu VRS-GPS:llä mitattuihin keskikoordinaatteihin. Ortoilmakuva © Maanmittauslaitos 2016.

1.2. Tutkimushistoria

Varhaisimmat Revonniemestä tunnetut kivikautiset löydöt ovat Olavi Koskelan vuonna 1951 löytämät pohjalainen kirves ja liuskeveitsi KM 13216:1-2. Ensimmäinen arkeologinen tutkimus Revonniemessä on Aarni Erä-Eskon vuonna 1955 löytöpaikalle tekemä tarkastus, josta ei ole tarkastuskertomusta Museoviraston arkistossa. Joitakin Erä-Eskon Revonniemeä koskevia karttaluonnoksia löytyy Johanna Sepän kokoamasta koosteesta Erä-Eskon Pellossa vuosina 1956 – 1965 tekemistä tarkastuksista (Seppä 2010). Pääluettelon tietojen mukaan kirves ja liuskeveitsi löytyivät uudisraivauksessa ojankaivun yhteydessä noin lapionpiston syvyydestä. Esineet on tiettävästi löydetty eri aikoihin noin viiden metrin etäisyydeltä toisistaan. Löytöjen aikaisen maanomistajan Otto Juuson kertomuksen mukaan alueelta näkyi kynnettäessä hiilistä maata sekä tuhkaa ja palanutta savea (ks. Korteniemi 1984:335).

Viimeisin Revonniemeä koskeva arkeologinen tutkimus on Markku Korteniemen inventointi vuodelta 1984. Inventoinnin yhteydessä rantakivikosta noin sata metriä aikaisemman löytöpaikan lounaispuolella löytyi oikokirveen kärkikatkelma sekä muutamia kvartseja. Samasta paikasta löytyi lisäksi tiiltä ja suurikokoinen rauta-avain, jotka Korteniemen mukaan liittyvät mahdollisesti Kaaraneksen masuunin aikaiseen toimintaan. Korteniemi kartoitti inventointinsa yhteydessä myös Revonniemessä sijaitsevien hiilimiilujen, potaskankeittokiveyksen, tervahaudan sekä vanhan riihen sijainnin.

SKDG 201608:2 Kivikirveen ja liuskeveitsen KM 13216:1-2 löytöpaikka sijaitsee vanhan pellon reunassa suurin piirtein kuvan oikean reunan puiden kohdalla. Kuvassa näkyvät samat rakennukset kuin Korteniemen inventointikertomuksen kuvassa 154 (Korteniemi 1984). Kaivanto 3 sijaitsee kuvan vasemmassa laidassa keltaisella nauhalla varustetun tikun kohdalla. Kuvattu etelästä.

SKDG 201608:3 Kivikirveen kärkikatkelman ja kvartsien KM 25695 löytöpaikka sijaitsee kuvassa mökistä oikealle. Kaivanto 1 sijaitsee sähköpylvään ja tikun väliin vedetyn keltaisen nauhan kohdalla. Kuvattu pohjoisesta.

3. Tutkimusmenetelmät

SKDG 201608:4 Kaivannon 1 pintaturvetta kuoritaan kaivinkoneella.

Pylväiden perustuskaivantojen kaivaminen aloitettiin kuorimalla kaivantojen paikat kaivinkoneella. Pintaturpeen poiston jälkeen pintaturpeen alapuolista kerrosta kaivettiin lapiolla ja seulottiin mahdollisten löytöjen havaitsemiseksi. Tämän jälkeen kaivamista jatkettiin kaivinkoneella ohuissa kerroksissa kunnes tarvittava noin kahden metrin syvyys oli saavutettu. Valvotuista kaivannoista tehtiin muistiinpanot ja otettiin valokuvat. Tavallisten valokuvien lisäksi osasta kuopista otettiin ristikkäispolarisaatiokuvat, jossa värierot erottuvat tavallista kuvaa paremmin. Ristikkäispolarisaatiokuvauksessa käytettiin tasopolarisoitua salamalaitetta ja polarisaatiosuodinta.

Kuoppien paikat mittasi Tornionlaakson sähkö oy:n suunnittelija Jarmo Koivisto Trimble R10 VRS-GPS laitteella. Tutkimuksessa käytettiin ETRS-TM35FIN koordinaatistoa ja N2000 korkeusjärjestelmää.

4. Havainnot

4.1. Kaivanto 1

P: 7395306.8 I: 385696.7 Z: 81.04

Kaivanto 1 on noin 1,5 x 0,6 metrin kokoinen kaivanto, joka kaivettiin noin 1,8 metrin syvyyteen. Pinnassa maa on ruskeaa soransekaista hiekkaa. Pintakerros vaikuttaa sekoittuneelta, eikä ehjää podsolimaannosta ole havaittavissa. Pintakerroksesta havaittiin seulonnassa jonkin verran resenttiä materiaalia, kuten tiiltä ja muovinpaloja. Pintakerroksen alla maa on harmaata hienoa hiekkaa tai hiesua, jota jatkuu noin 1,5 metrin syvyyteen. 1,5 metrin syvyydeltä alkaen maa on hiekkaa. Kaivannon sekoittunut pintakerros liittyy todennäköisesti kuopan vieressä sijaitsevan vanhan sähkölinjan pylvään perustuskaivantoon. Ei löytöjä.

SKDG 201608:5 Kaivanto 1 kuvattuna etelästä.

SKDG 201608:6 Kaivannon 1 itäprofiili.

4.2. Kaivanto 2

P: 7395326.5 I: 385695.7 Z: 81.32

Kaivanto 2 on noin 1,5 x 0,6 m kokoinen kaivanto, joka kaivettiin noin 1,6 metrin syvyyteen. Pintaamaa on soransekaista hiekkaa, jossa oli havaittavissa osin häiriintynyt podsolimaannosprofiili. Pintamaasta saatiin seulonnassa talteen kaksi melko epämääräistä kvartssia. Noin 60 cm syvyydellä hiekka vaihtuu rusehtavanharmaaksi hiesuksi, joka vaihtuu noin metrin syvyydellä raidalliseksi hiesuksi.

SKDG 201608:7 Kaivannon 2 pohjoisprofiili.

SKDG 201608:8. Ristikkäispolarisaatiokuva kaivannon 2 pohjoisprofiilista. Kuvassa maannosprofiili erottuu tavallista kuvaa selkeämmin.

4.3. Kaivanto 3

P: 7395384.4 I: 385701.6 Z: 83.36

Kaivanto 3 on noin 1,5 x 0,6 m kokoinen kaivanto, joka kaivettiin noin 1,7 metrin syvyyteen. Pinnassa maa on hienojakoista hiekkaa, jossa on hyvin kehittynyt ehjä maannosprofiili. Huuhtoutumiskerroksen paksuus oli noin 10 cm. Noin 60 cm syvyydellä maa vaihtuu harmaaksi tiiviiksi hiesuksi, Ei löytöjä.

SKDG 201608:9 Kaivannon 3 profiili.

4.4. Kaivanto 4

P: 7395483.8 I: 385695.2 Z: 82.80

Kaivanto 4 on noin 1,5 x 0,6 m kokoinen kaivanto, joka kaivettiin noin 1,6 metrin syvyyteen. Päälimmäisenä on noin 20 cm ilmeisesti tuotua hiekkää. Hiekkakerroksen alla havaittiin osittain ehjä vanha maanpinta, jossa on hyvinkehittynyt podsolimaannosprofiili. Tuotua hiekkakerrosta lukuun ottamatta maa on hienojakoista hiekkää, joka on podsolimaannoksen alla väriltään harmaanruskeaa. Ei löytöjä. Kaivanto 4 sijaitsee heti tien vieressä.

SKDG 201608:10 Kaivannon 4 pohjoisprofiili. Profiilissa erottuu päälimmäisenä hiekkakerros osittain ehjän huuhtoutumiskerroksen päällä.

4.5. Kaivanto 5

P: 7395534.5 I: 385684.2 Z: 81.84

Kaivanto 5 on noin 1,5 x 0,6 metrin kokoinen kaivanto, joka kaivettiin noin 1,8 metrin syvyyteen. Ennen kaivutöiden aloittamista paikalla oli ennestään läheiselle mökille johtavaan maakaapeliin liittyvä avoin kaivanto, jonka vuoksi pintakerrokset olivat osin poistettu tai sekoittuneet. Sekoittuneen pintakerroksen alla maa oli harmaanruskeaa hienojakoista hiekkaa tai hiesua. Kaivannon kohdalla maa sisälsi erittäin runsaasti noin 0,5 – 1 m kokoisia kiviä. Vastaavankokoisia kiviä oli näkyvissä runsaasti myös kaivannolta 5 läheiselle kesämökille johtavan maakaapelin kaivannon täyttömaassa. Ei löytöjä.

SKDG 201608:11 Kaivannon 5 profiili.

4.6. Hiilimiilut

Tutkimuksen yhteydessä tarkastettiin lyhyesti myös Revonniemessä sijaitsevat hiilimiilut. Tutkimuksen yhteydessä miilut valokuvattiin sekä mitattiin miiluille keskikoordinaatit VRS-GPS laitteella. Tarkempi kuvaus Revonniemen hiilimiilusta löytyy Korteniemen vuoden 1984 inventointiraportista, jossa hiilimiiluja on käsitelty kohteena Revonniemi 2.

Revonniemen eteläisempi hiilimiilu vaikuttaa koskemattomalta ja erottuu maastossa selvästi. Eteläisemmän miilun koillispuolella on sammaloitunut potaskankeittokiveys. Pohjoisempi hiilimiilu on myös pääosin ehjä, mutta miilun keskelle on pystytetty yksi vanhan sähkölinjan pylväistä. Pohjoisempi miilu erottuu maastossa hieman eteläistä miilua heikommin, joka voi osin johtua miiluun kohdistuneista kaivutöistä.

VRS-GPS mittauksin saadut miilujen keskikoordinaatit ovat:

Eteläisempi miilu: P: 7395493.0 I: 385658.1

Pohjoisempi miilu: P: 7395544.0 I: 385664.6 Z: 82.6

Eteläisemmän hiilimiilun mittaustulokseen liittyy epäuskottava Z-koordinaatti (87,7 m mpy), joka viittaa mittauksen tapahtuneen ilman kunnollista korjaussignaalia. Tästä johtuen eteläisemmän miilun koordinaattien tarkkuus on arviolta tavanomaisen GPS -mittauksen tasoa, eli noin 2-3 m.

SKDG 201608:12 Eteläisempi hiilimiilu kuvattuna lounaasta. Kaivausapulainen Esa Haataja seisoo miilun keskellä.

SKDG 201608:13 Potaskankeittokiveys eteläisemmän hiilimiilun koillispuolella. Potaskankeittokiveys sijaitsee kuvassa Esa Haatajan vasemmalla puolella. Kuvattu kohti länttä.

SKDG 201608:14 Pohjoisempi hiilimiilu kuvattuna etelästä. Esa Haataja seisoo miilun keskellä vanhan sähköpylvään vasemmalla puolella.

Yhteenveto

Pellon Revonniemen kivikautisen asuinpaikan läheisyydessä suoritettiin viiden sähköpylvään perustuskaivantojen arkeologinen valvonta 17-18.10.2016. Yhden sähköpylvään perustuskaivantoa kaivettaessa saatiin talteen kaksi melko epämääräistä kvartssia. Kvartsit löytyivät läheltä kohteelta entuudestaan tunnettujen kivikautisten esinelöytöjen löytöpaikkoja.

Lähteet

Arkistolähteet:

Korteniemi, Markku

1986. Kertomus Pellon pitäjän muinaisjäänteiden inventoinnista 1984. Museoviraston arkisto.

Seppä, Johanna

2010. Aarni Erä-Eskon tarkastuksia Pellossa vuosina 1956-1964 Kooste kenttäkartoista ja valokuvista, kertomukset puuttuvat. Museoviraston arkisto.

Kuvaluettelo

Kuvannut Niko Anttiroiko

Päänumero	Alano.	Pvm	Aihe	Kuvaussuunta
SKDG201608	1	17.10.2016	Työkuva. Kaivannon 2 pintaturvetta kuoritaan kaivinkoneella.	W → E
SKDG201608	2	17.10.2016	Yleiskuva. Kuvan oikeassa reunassa on kivesineiden KM 13216: 1-2 löytöpaikka. Kuvan vasemmassa reunassa on kaivanto 3 keltaisella nauhalla varustetun tikun kohdalla.	S → N
SKDG201608	3	17.10.2016	Yleiskuva. Kuvan etualalla on kaivanto 1 keltaisella nauhalla varustetun tikun kohdalla. Kaivannon 1 vieressä näkyy vanha vaihdettava sähköpylväs. Kivikirveen katkelman ja kvartsien KM löytöpaikka on kuvassa näkyvästä mökistä oikealle.	N → S
SKDG201608	4	17.10.2016	Työkuva. Kaivannon 1 pintaturvetta kuoritaan kaivinkoneella.	SW → NE
SKDG201608	5	17.10.2016	Kaivanto 1.	S → N
SKDG201608	6	17.10.2016	Kaivanto 1, profiili.	W → E
SKDG201608	7	17.10.2016	Kaivanto 2, profiili.	S → N
SKDG201608	8	17.10.2016	Kaivanto 2, profiili. Ristikkäispolarisaatiokuva.	S → N
SKDG201608	9	17.10.2016	Kaivanto 3, profiili.	N → S
SKDG201608	10	17.10.2016	Kaivanto 4, profiili.	S → N
SKDG201608	11	17.10.2016	Kaivanto 5, profiili.	N → S
SKDG201608	12	18.10.2016	Eteläisempi hiilimiilu. Kuvassa Esa Haataja seisoo miilun keskellä.	SW → NE
SKDG201608	13	18.10.2016	Potaskankeittopaikka eteläisemmän miilun koillispuolella. Potaskankeittokiveys erottuu kuvassa Esa Haatajan vasemmalla puolella.	E → W
SKDG201608	14	18.10.2016	Pohjoisempi hiilimiilu. Esa Haataja seisoo kuvassa miilun keskellä. Esan oikealla puolella on miilun keskelle pystytetty vanha sähköpylväs.	S → N